

popolnem ločite. To bi nič ne hasnilo — pravi Friedberg —; s tem bi le prišli do tega, kar je v Ameriki, kjer je ločitev cerkve in države dejansko izpeljana, kat. cerkev pa ravno vsled tega čudežno moč zadobiva. Leta 1790 bila je v zedinjenih državah severne Amerike le samo ena škofija, zdaj jih je — 54 in še 6 apostolskih namestnij (vikarij). Prebivalstvo naraslo je za 1430 procentov, a število katoličanov za 2300 procentov, t. j., v primeri se jih je skoro še enkrat toliko v kat. cerkev povrnilo ali spreobrnilo, kakor se jih je rodilo.

Popolna svoboda — tako sklepa — in sicer čisto prav — Friedberg — koristi le katoliški cerkvi, ne pa liberalni državi. Kaj bi še le pri nas (na Nemškem) bilo, kder ima kat. cerkev zgodovinsko pravico obstanka! Treba torej drugo pot nastopiti, in ta je po Friedbergovem navodu: posilje, in seer posilje v „postavni“ obliki! Država mora s svojo surovo oblastjo skušati duševno in npravno (moralčno) moč kat. cerkve zadušiti; država mora na to delati, da podložnike tako dolgo od cerkve odvrača, dokler se ne navadijo, cerkev in njeni vpliv pogrešati, to je: dokler niso celó brezverski.

To pojasnjuje Friedberg z naslednjo prispodobó: „Reka, ki je stoletja po svoji strugi tekla, nagloma ne presahne, če se ji iztok zapre. Reka se bo razlila in pokrajino zalila. Pred vsem treba reki zapreti pritekajoče vode, jih zajeti v vodnjake in napeljati v kanale. Kar še potem v glavno strugo pritoka, bode na solnci in vetru samo ob sebi vsahnilo.“

Reka je kat. cerkev, pritoki so državljani, katoličani. Treba torej po tej vodostavni sistemi alj osnovi takih državnih postav, ki zapirajo vernikom vrata do cerkve in duhovščine, tej pa do vernikov! Tako vzraste sčasoma zarod, ki ne bode več veroval in ne molil verskega člena: „Verujem v edino, vesoljno, krščansko-katoliško cerkev.“

Katere postave da v ta namen po Friedbergovem receptu najbolj služijo, povemo prihodnjic, in naši častiti bralci bodo se prepričali, da se tudi v Avstriji po tem receptu dela.

Nove volitve so blizo.

I.

Srenjskim predstojnikom se je te dni ukazalo: sestaviti volilne zapisnike (Wählerliste.) To kaže, da volitve niso več dalječ. Zato podamo svojim prijateljem nekoliko opomb.

1. V zapisnik se morajo zapisati vsi, ki imajo pravico voliti. Kedar je zapisnik gotov, mora to predstojnik ljudem naznaniti. In zdaj ima skozi osem dni vsak pravico pri predstojniku zapisnik pregledati in se pritožiti, ako je potreba. Zato pa prosimo svoje prijatelje, zlasti poverjenike, da zapisnike pregledajo. Rado se

namreč zgodi, da liberalni predstojniki ali pa njihovi pisarji zanesljivo narodne in katoliške volilce izpuščajo in mesto jih vpisujejo ljudi, ki še pravice voliti nimajo. Tedaj pazite! Kdor ni v zapisniku, ta zgubi svojo volilno pravico.

2. Razun posestnikov, ki plačujejo v srenji dve tretjini davka, še imajo sledeče osebe pravico voliti: duhovni pastirji, penzionirani častniki, doktorji, zdravniki in učitelji ravnatelj ljudskih šol.

Voliti ne smejo: nedoletni (kdor je 24 let star, sme voliti in voljen biti — le od deželnih in državnih poslancev se terja starost 30 let *), — potem osebe, ki so zavolj hudodelstva ali tudi prestopka tatvine, goljufije itd. obsojene, zatožene ali v preiskavi.

3. Posestnice: udove in samice volijo, ako hočejo, po pooblastnikih. Svoje prijatelje storimo na to pozorne. Da svoje volilne močeve dovedemo do zmage, bo treba previdno zbrati vse glasove. Eden volilec sme le po eno oblastilo (Vollmacht) imeti. Tako pooblastilo ne potrebuje kolka (štempeljna). Naredi se pa prilično tako-le:

Pooblastilo.

Podpisana dajem s tem gosp. Fr. Dovniku, krčevinskemu predstojniku in posestniku, pravico, namesto mene voliti volilnega moža za volitev poslanca v državni zbor dne 1873.

V Krčevini dne 1873.

† Neža Petrič,
posestnica v Krčevini.

Andrej Polanec,
zapisovalec in priča.
Juri Vogrin,
priča.

4. Volitev volilnih mož se ima vršiti v domači srenji. Hiša in kraj, kder srenjčani voliti želijo, se zamore od predstojnika glavarstvu naznaniti, kedar se zapisnik v pregled pošlje. Iz ogibati se je hiš liberalnih krčmarjev in mesarjev. Ti so večidel nemškutarji. Den in ura volitve se ima ljudem naznaniti, naj bolje v nedeljo pri cerkvi.

5. Cesarski komisar in pa predstojnik vo dila volitev. Preden ura, ki je bila naznanjena, ne doteče, se volitev sklenoti ne sme. To je imenitno. Kajti mnogokrat nazoči liberalci volitev naglo do konca stišijo, kasneje prišedšim pa rečejo: prepozno ste prišli, volitev je že „aus“! Tako časih pešica kričavec najveljavniše može opehari za volilno pravico. Sploh pa je najbolje o pravem času na volišče priti. Komisarju je prepovedano koga za volilnega moža priporočevati ali siliti.

6. Tu pa tam bi utegnilo zelo koristiti, ako se župani potrudijo pri uredu pozvedeti, koliko prebivalcev se je pri poslednjem številjenji

*) Tu pa tam se je zgodilo, da so vladini komisarji zahtevali, da mora tudi volilni mož 30 let imeti. Postava je tu nekoliko nejasna in jeno razlaganje od dež. glavarja odvisno. Kedar stvar bolj na tenko pozvemo, tedaj bodemo poročali.

naštelo; kajti 500 prebivalcev dobi enega, 750 pa že dva volilna moža.

Naši poverjeniki in sploh prijatelji „pravne“ slovenske in katoliške stranke pa se naj marljivo in srčno poprimejo volitvenega delovanja! V sleherni srenji se naj pred vsem pogovori: koga da si mislijo izvoliti za volilnega moža. Ta pa mora biti sploh zanesljiv, pošten in srčen mož, ki mu je mar za narod in vero. Pravi krščanski slovenski mož mora biti! Drugače so naše volitve lažnjive in krivične. Slovensko ljudstvo je sploh verno in udano sv. katoliški cerkvi, zvesto in udano domovini in cesarju. Takošni morajo tudi biti volilni možje, takošni naši poslanci!

Vse za vero, dom in cesarja!

Gospodarske stvari.

Gospodarski napredek.

„Novice“ štev. 28. razglasa, prav veselo novico, da ste se namreč na Bohinjskih planinah dve sirarski družbi osnovali: ena šteje 12 združenih gospodarjev na Bitenjski planini in na Govnjaču; druga, na planini Bareča dolina blizu Bohinjskega jezera, šteje 8 gospodarjev. Tako so tedaj vrli Bohinjci prvi, ki so osnovali družbe, katerim je namen: z združeno močjo pridelovati dober sir, ki se drago proda in torej živinorejcem več dobička da, kakor pridelovanje masla. Č. g. župnik Mesar v Bohinjski Bistrici, predstojnik Bohinjske kmet. podružnice, je hvalevredno stvar sprožil in tako dolgo delal, da se je kljub velikim overam srečno dognala.

Združevanje posameznih moči je za gospodarski napredek silno koristno, zato je po drugih krajih, na pr. na Predarliskem, Solnograškem, Tirolskem itd., že zdavno enake družbe osnovali in ministerstvo poljedelstva je kakor prejšnja leta, tako tudi letos državno podporo namenilo sirarskim družbam in seer: dve darili po 600 gld. z 2 zlatima svetinjama, ako se vsak den vsaj iz 400 bokalov mleka prideluje masten sir; tri darila po 300 gld. in s srebrnimi svetinjami, ako se iz 400 bokalov mleka vsak den prideluje na pol masten ali suh sir.

Opomniti pa je, da mora vsaka družba vsaj 10 enakopravnih deležnikov šteti. — Ko bi imeli na Štajerskem več domoljubnih, za blagor slovenskega kmeta vnetih kmetijskih podružnic, bi se dale tudi pri nas take družbe vpeljati, ker imamo po Pohorskih, Solčavskih planinah, kakor tudi na Planini in v goratih krajih proti Savi lepo živinorejo. Še bolj to velja za Koroško. Manjka le mož, ki bi stvar krepko v roke vzeli, kakor č. g. župnik Mesar na Kranjskem.

Pri tej priliki obračamo pozornost slovenskih vinorejcev na vinstvene družbe, katerih je

do konca lanskega leta na Štajerskem že bilo sedem ustanovljenih, ki so dobile 2495 gld. državne podpore.

Na slovenske strani so take družbe: 1. v Mariboru (za Marib. šent-Lenarški in Slovenje-Bistriški okraj: 45 deležnikov in 3 gld. letnine); 2. v Radgoni (za gornji in spodnji Radg. okraj: 15 deležnikov); 3. v Cmureku, (kamor spada tudi ena stran Mariborskega in Lipniškega okraja: 12 deležnikov); 4. v Ormuži, (kamor spada tudi del Ljutomerskega okraja: 28 deležnikov); 5. v Ljutomeru (15 deležnikov, 4 gld. letnine) 6. v Brežicah (za Breški, Sevnški, Kozjanski in Jelški okraj: 14 deležnikov, 2 gld. letnine); 7. v Ptuj, (kamor spada Rogaški okraj: 61 deležnikov, 2 gld. 40 kr. letnine).

V Celjskem, Šoštanskem, Laškem in Konjiškem okraji torej še manjka taci družeb. Namen teh družeb je: zasajevati žlahne, raznim zemljiščem in podnebjem primerne trte, iz čistih sort pridobljena vina umno obdelovati; vinorejcem kazati, kako da se s trsjem umno dela in vino v kleti preskrbljuje; odpraviti napake pri rezi, gnojenji in pomnoževanju trt v vinogradih, slednjič vina dobro prodajati.

Ta društva so z majhnim kapitalom 9000 gl. že v prvem letu svojega obstanka napravile 29 gorice za poskušnjo, ki obsegajo 11¼ oralov zemljišča, na katerem je bilo zasajenih 86.000 korenin, in 8 trsnic (Rebschule) na 6 oralih zemljišču, kder je vzraslo 640.000 reznikov najzlahotnejše vrste. Kolika korist, da se iz taci gorice in trsnice dobi zanesljivo žlahnih trt! Dokler je pa v štajerskih vinogradih nad 200 raznih trtnih plemen vse križem zasajenih, brez ozira na zemljišče in podnebjje, ni mogoče pridelovati vin čistega značaja in okusa, ktere imajo največjo vrednost in ceno. —

Dobiček, ki ga gospodarstvo vsake družbe vrže, se po odšteti preteklih in prihodnjih stroških razdeli med deležniki, tako da se sčasoma vsakemu majhna letnina obilno povrne, vrh tega pa v obče vinoreja močno pospešuje.

Gospodarji! pristopite dotičnim družbam, kajti, kar eden sam ne zmore, stori združena moč mnogih. (Po „St. Ldb.“)

Gospodarske skušnje.

Miši na polju pokončati — nasvetuje v „Obzoru“ izkušen gospodar sledeče sredstvo, s katerim si je letošnje leto rešil prav veliko pšenice polja. Izkopal je kraj cele njive nekoliko vstričnih (paralelnih) jam, 10 palcev širokih in 12 palcev globokih s strmimi stenami. Miši stikaje po polji padajo v te žlebove in ker se ne morejo lahko speti na strme stene, letajo po žlebu gori in doli. Od 10 do 10 sežnjevk vkopljejo se veliki lonci in miši popadajo v nje. Tukaj se začno same med seboj gristi in se pokoljejo. Če ktera živa ostane, jo lahko sam pokončaš. — Po tem